

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Dijkverbetering Lemmer – Prinses Margrietsluis
en de aanvulling daarop

14 juni 2001

971-72

ISBN 90-421-0836-3
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

commissie voor de milieueffectrapportage

Gedeputeerde Staten van Fryslân
Afdeling Milieu en Water
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

uw kenmerk
451834

uw brief
28 mei 2001

ons kenmerk
971-73/Od/fw

onderwerp
Toetsingsadvies Dijkverbetering Lemmer
– Pr. Margrietsluis en de aanvulling
daarop

doorkiesnummer
(030) 234 76 22

Utrecht,
14 juni 2001

Geachte college,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over het milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de dijkverbetering Lemmer – Pr. Margrietsluis. Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag het (ontwerp)besluit en de evaluatiedocumenten krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

dr. ir. J.J.T.M. Geerards,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Dijkverbetering Lemmer – Pr. Margrietsluis

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Dijkverbetering Lemmer – Prinses Margrietsluis
en de aanvulling daarop

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieueffect-
rapport Dijkverbetering Lemmer – Prinses Margrietsluis,

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van Fryslân door de Commissie voor de
milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.

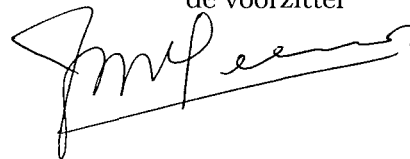
Dijkverbetering Lemmer – Prinses Margrietsluis,

de secretaris

drs. M. Odijk

de voorzitter

dr.ir. J.J.T.M. Geerards

Utrecht, 14 juni 2001

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER HET MER.....	2
2.1 Algemeen	2
2.2 Toelichting op het oordeel.....	2

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 28 mei 2001 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 74 d.d. 17 april 2001
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

Het Wetterskip Fryslân heeft het plan om de primaire waterkering tussen de haven van Lemmer en de Prinses Margrietsluis te verbeteren. Het dijkvak is circa 2,5 kilometer lang, waarvan circa 2000 meter gelegen is langs het IJsselmeer en circa 500 meter langs de vaargeul van het Prinses Margrietkanaal. Het wetterskip vraagt goedkeuring van het dijkverbeteringsplan op grond van de Wet op de waterkering bij de provincie Fryslân; daarvoor wordt milieueffectrapportage (m.e.r.) toegepast.

Bij brief van 28 mei 2001¹ heeft de provincie Fryslân de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER). Het MER is op 17 april 2001 ter inzage gelegd².

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat over een essentiële tekortkoming in het MER, waarvoor de Commissie adviseert een aanvulling op het MER op te stellen alvorens de besluitvorming doorgang kan vinden;
- informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming en waarover zij een aanbeveling doet in het advies;
- belangrijke onjuistheden bevat die ter voorkoming van misverstanden weerlegd dienen te worden.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁵, zoals vastgesteld in januari 1999;
- op eventuele onjuistheden⁶;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁷.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit over de dijkversterking.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁴ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

⁵ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.10

Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Tijdens de toetsing rezen er bij de Commissie enkele vragen. Naar aanleiding daarvan heeft het wetterskip schriftelijk aanvullende informatie verschaft. De Commissie heeft deze informatie betrokken in de toetsing en adviseert om de informatie bij de verdere uitwerking te betrekken en openbaar te maken.

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat **de essentiële informatie in het MER en de Aanvulling aanwezig** is. Daarmee kan het milieubelang een volwaardige plaats innemen in de besluitvorming.

Zij tekent daarbij aan dat de visie zoals die in het MER staat weinig ambitieus is, vooral uitgaat van conservering en slechts beperkt aanknopingspunten biedt voor keuzen in vormgeving en ontwikkeling van potenties.

2.2 Toelichting op het oordeel

De vragen van de Commissie waarop het wetterskip en de provincie schriftelijke informatie hebben geleverd, betroffen twee punten:

- 1) het meest milieuvriendelijke alternatief (mma). Het MER beschrijft in feite slechts één "alternatief". Dit is wettelijk mogelijk als dat alternatief ook het mma is. De Commissie kon uit het MER en het geotechnisch eindrapport niet afleiden of was overwogen
 - a) om op basis van de aanwezige potenties kwelzones langs de dijk te creëren;
 - b) om bij de vormgeving het historisch gegroeide tracé van de dijk meer te ontzien;
 - c) om de knik in de dijk tussen dwp 59100 – dwp 59300 zo vorm te geven dat de aansluiting van dijk en inlaag aan de oostzijde bij het Woudagemaal zo herkenbaar mogelijk blijft;
- 2) flora en fauna: de florabeschrijving is in het MER gebaseerd op vegetatiekartering en daaruit kan niet worden bepaald of er bijzondere soorten voorkomen. Ook is uit het MER niet op te maken of er effecten kunnen optreden op het Vogelrichtlijngebied (IJsselmeer).

Ad 1: mma

- a) Het wetterskip en de provincie hebben aangegeven dat de mogelijkheid om *kwelzones* te ontwikkelen of andere vormen van natuurbouw toe te passen wel zijn beschouwd, maar dat als gevolg van geringe waterstandsverschillen tussen het IJsselmeer en de polder de kweldruk laag

is. Bovendien stellen ze dat, als de huidige functies worden gehandhaafd, er geen ruimte is om kwelzones te creëren.

Wel geven ze, ook op basis van cultuurhistorische overwegingen (zie hierna onder b), een mogelijkheid aan om een laagte ten westen van de Teroelsterkolk zo veel mogelijk te behouden door het minimaliseren van de benodigde stabiliteitsberm.

Op grond van deze overwegingen kan de Commissie deze conclusie onderschrijven.

- b) Wetterskip en provincie hebben ook nagegaan in hoeverre er varianten kunnen worden ontwikkeld voor het herkenbaar houden van de resten van de vroegere kolk ten westen van de Teroelsterkolk. Deze resten worden gevormd door een kleine laagte in het grasland nabij de dijk. De Commissie kan de conclusie onderschrijven dat een binnenberm op minimaal benodigde breedte op dit punt, waarbij de laagte wordt gespaard – zoals beschreven in de Aanvulling – de milieuvriendelijkste oplossing is.

De ROB⁸ geeft aan dat er voor zover bekend geen archeologische belangen in het geding zijn. De Commissie heeft begrepen dat er geen onderzoek is verricht naar de ontstaansgeschiedenis van de dijk en dat de opmerking van de ROB niet mag worden geïnterpreteerd alsof er geen waardevolle resten van de ontstaansgeschiedenis van de dijk zouden kunnen zijn.

■ De Commissie geeft in overweging om het voorzorgprincipe toe te passen en in overleg met de ROB te bezien in hoeverre archeologische/dijkhistorische begeleiding van de werkzaamheden kan worden gebruikt om meer kennis op te bouwen. Deze kennis zou dan met de publicatie van een evaluatierapport openbaar gemaakt kunnen worden.

- c) Dan speelt de verflauwing van de “knik” in de dijk tussen dwp 59100 en dwp 95300 en de plaats en wijze van aantakken van de opgewaardeerde afweg. In het plan wordt hierdoor de dijkaansluiting bij de Teroelsterkolk visueel minder herkenbaar. Het wetterskip heeft duidelijk gemaakt dat de knik herkenbaarder kan worden gemaakt dan in het MER is beschreven.

In de *eerste plaats* kan dit door het buitentalud iets landinwaarts te verleggen en het binnentalud iets steiler op te zetten; daarmee wordt tevens aantasting vermeden van de natte vegetatie ter plekke (variant 1).

Op de *tweede plaats* (variant 2) zou de hele aansluiting zo'n 12 m landinwaarts verlegd kunnen worden. Het wetterskip vindt deze tweede mogelijkheid niet wenselijk omdat de natte vegetatie binnendijks dan wordt aangetast, vanwege dijktechnische criteria en voorts omdat de gronden waarop dan moet worden gewerkt behoren tot het Werelderfgoedmonument. Zo'n optimalisatie zou echter de herkenbaarheid van de beide dijken en het aansluitpunt kunnen vergroten.

■ De Commissie adviseert om beide varianten te betrekken in de afwegingen van het goedkeuringsbesluit. Bij de beoordeling van variant 2 beveelt zij aan om de waarde van de vegetatie binnendijks en de waarde van het Woudagemaal (op grond van de Werelderfgoedstatus) af te wegen tegen de mogelijkheid van een grotere herkenbaarheid van deze dijkaansluiting. Tevens advi-

⁸ Reactie 2 (zie bijlage 4).

seert de Commissie om de plaats en de wijze van aantakken van de weg (opnieuw) te bezien tegen de achtergrond van het herkenbaar houden van de aansluiting.

Er is nog een ander knikpunt in de dijk dat aandacht verdient, namelijk het meest oostelijke stuk van het aan te pakken dijkvak, bij Strand Lemmer en het industrieterrein (> dwp 60300). Het MER presenteert een vormgeving met "inpoldering" van een deel van het strand en verlies aan herkenbaarheid van de historisch gegroeide hiërarchie in waterkeringen ter plaatse van de dijkaansluiting Plattedijk / Industrieweg. De reden voor deze vormgeving is echter niet duidelijk.

■ De Commissie beveelt aan om in het besluit toe te lichten waarom dit de meest wenselijke vormgeving is, dan wel om nog een andere vormgeving te overwegen die meer recht doet aan de hiërarchie tussen de "oude" dijk voor Lemmer en de dijk rond het industrieterrein en die zo de ontstaansgeschiedenis beter afleesbaar kan houden of zelfs verbeteren.

Ad 2: Flora en fauna

In de Aanvullende informatie wordt gesteld dat er geen bijzondere vegetatie aanwezig is en dat dit op grond van de recreatieve en agrarische druk ook niet waarschijnlijk is. De Commissie acht deze informatie voldoende aannemelijk. Ook geeft de Aanvullende informatie de exacte ligging van het Vogelrichtlijngebied aan en stelt dat de werkzaamheden aan de dijk daarbuiten vallen. De Commissie wijst erop dat de Vogelrichtlijn ook een externe werking heeft, en dat op grond van de richtlijn zou moeten worden gecontroleerd in hoeverre de vogelpopulaties op grond waarvan het Vogelrichtlijngebied is aangewezen, kunnen worden aangetast bij de dijkversterking. Gezien de soorten en hun gedrag⁹, en gezien het feit dat de werkzaamheden gedurende de zomerperiode zullen plaatsvinden, acht zij de kans op aantasting echter verwaarloosbaar.

⁹ Het gebied kwalificeert zich vanwege de fuut, lepelaar, kleine zwaan, kleine rietgans, kolgans, grauwe gans, brandgans, smient, krakeend, slobeend, tafeleend, kuifeend, toppereend, het nonnetje, de grote zaagbek, het porseleinhoen, de grutto, wulp, visdief, zwarte stern en reuzenster. Het gebied wordt tevens als wetland aangemerkt vanwege het voorkomen van de fuut, aalscholver, lepelaar, kleine zwaan, kleine rietgans, kolgans, grauwe gans, brandgans, smient, krakeend, slobeend, tafeleend, kuifeend, toppereend, het nonnetje, de grote zaagbek, grutto, wulp, visdief en zwarte stern.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Dijkverbetering Lemmer – Prinses Margrietsluis en
de aanvulling daarop

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 28 mei 2001 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen :	28 MEI 2001
nummer	
dossier	971-40 nr 15/m 2/65
kopie naar :	Od fw

Commissie voor de Milieueffectrapportage
t.a.v. de heer M. Odijk
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 hm Leeuwarden
twechaksmarkt 52
telefoon: (058) 292 59 25
telefax: (058) 292 51 25
www.fryslan.nl
e-mail: provincie@fryslan.nl

Leeuwarden, 28 mei 2001

Ons kenmerk : 451834
Afdeling : Milieu en Water
Telefoon : 058-2925879/M.F/ Grosman/S
Uw kenmerk : --
Bijlage(n) : 3

Onderwerp :
Toetsingsadvies mer dijkverbetering Lemmer.

Geachte heer Odijk,

Hierbij willen wij u in de gelegenheid stellen een toetsingsadvies uit te brengen over het milieueffectrapport ten behoeve van de besluitvorming over de dijkverbetering te Lemmer. Als bijlage zijn de reacties van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, evenals het verslag van de hoorzitting in het kader van de milieueffectrapportage toegevoegd. Andere opmerkingen m.b.t. het milieueffectrapport hebben wij n.a.v. de ter visie legging en de hoorzitting niet ontvangen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,
namens hen,

B. Hoogland
Hoofd afdeling Milieu en Water

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de terinzagelegging van het Milieueffectrapport in Staatscourant nr. 74 d.d. 17 april 2001

provinsje fryslân
provincie fryslân

provinsje fryslân

OPENBARE KENNISGEVING

milieueffectrapportage (MER) dijkverbetering Lemmer
inspraak op het MER
inspraak op het concept dijkverbeteringsplan

Wetterskip Fryslân heeft een conceptplan ingediend met een bijbehorend milieueffectrapport voor de verbetering van de IJsselmeerdijk te Lemmer, tussen de Prinses Margrietsluis en de Industrieweg. Uiteindelijk moeten wij op basis van dit milieueffectrapport en het definitieve dijkverbeteringsplan goedkeuring verlenen aan het dijkverbeteringsplan op grond van art. 7 uit de Wet op de Waterkering.

Inzage en reacties

Wij stellen u hierbij in de gelegenheid opmerkingen te maken naar aanleiding van de inhoud van het MER en het concept-dijkverbeteringsplan. Het MER, en de daarbij horende stukken, alsmede het conceptplan liggen met ingang van 17 april tot en met 15 mei op werkdagen en gedurende openingstijden ter inzage:

- bij de gemeente Lemsterland aan de balie van het gemeentehuis, Burg. Krijgerplein 7 te Lemmer. Op werkdagen van 8.15 tot 12.00 uur, van 13.00 tot 16.00 uur, en op donderdagavond van 18.30 tot 20.30 uur;
- bij de provincie Fryslân, Tweebaksmarkt 52 te Leeuwarden, bij de afdeling Milieu en water. Op werkdagen van 9.30 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.00 uur (tel. 058 - 292 51 26);
- in het gebouw van Wetterskip Fryslân, Harlingerstraatweg 113 te Leeuwarden, afdeling voorlichting, op werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur.

Inspraak

Tot en met 15 mei 2001 kunt u schriftelijk opmerkingen maken over het MER en het conceptplan. Deze opmerkingen moet u richten aan: Gedeputeerde Staten van Fryslân, Tweebaksmarkt 52, Postbus 20120, 8900 HM LEEUWARDEN. Onder vermelding van: MER Dijkverbetering Lemmer. Degene die opmerkingen inbrengt kan verzoeken zijn of haar persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Daarnaast is het mogelijk mondeling opmerkingen te maken over het MER tijdens een openbare zitting. Deze zal worden gehouden op maandag 7 mei 2001 in het gemeentehuis te Lemmer, Burg. Krijgerplein 7 (tel. 0514 - 56 75 75). Aanvangstijd is 20.30 uur. Op die avond zal namens Wetterskip Fryslân een toelichting op het concept-dijkverbeteringsplan worden gegeven.

Nadere informatie

Wilt u meer weten dan kunt u contact opnemen met mevr. E. Reincke, tel. 058 - 292 51 26, werkzaam op de afdeling Milieu en water van de provincie Fryslân.

Gedeputeerde Staten van Fryslân

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Wetterskip Fryslân

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Fryslân

Besluit: goedkeuring van het dijkverbeteringsplan ingevolge artikel 7 van de Wet op de waterkering

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C12.1

Activiteit: Het Wetterskip Fryslân wil de primaire waterkering tussen de havens van Lemmer en de Prinses Margrietsluis verbeteren. Het dijkvak is circa 2,5 kilometer lang, waarvan circa 2000 meter gelegen is langs het IJsselmeer en circa 500 meter langs de vaargeul van het Prinses Margrietkanaal. Het loopt langs het Woudagemaal, dat op de Werelderfgoedlijst van de Unesco staat.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 1 september 1998

richtlijnenadvies uitgebracht: 13 november 1998

richtlijnen vastgesteld: januari 1999

kennisgeving MER: 17 april 2001

toetsingsadvies uitgebracht: 14 juni 2001

Bijzonderheden: De Commissie constateerde in het richtlijnenadvies dat helderheid over de hydraulische randvoorwaarden voor dit dijkvak ontbrak, waardoor het moeilijk was om een toegespitst advies uit te brengen. Deels is dit het gevolg van de aangekondigde herziening van het *Hydraulische-Randvoorwaardenboek* door Rijkswaterstaat. Het was de Commissie duidelijk dat dit ook voor de initiatiefnemer tot onzekerheden leidde. Als handreiking deed de Commissie een aantal technische aanbevelingen die zowel bij de bestaande randvoorwaarden konden worden aangehouden als bij de nog vast te stellen nieuwe randvoorwaarden. Los van de vraag wat de exacte omvang van de ingreep zou zijn, adviseerde de Commissie om in het MER een meer integrale visie op te nemen. Tevens gaf zij aan dat het IJsselmeer waarschijnlijk in zijn geheel zou worden aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn. Dit had als gevolg dat, naast de reeds van kracht zijnde beschermingsformule uit het Structuurschema Groene Ruimte, ook de beschermingsformule uit de Habitatrichtlijn van kracht zou worden.

Tijdens de toetsing stuitte de Commissie op enkele onduidelijkheden waarover zij contact opnam met het bevoegd gezag. Aan de hand van aanvullende schriftelijke informatie van wetterskip en provincie is de toetsing afgerond.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. E.J. Brans

dr.ir. J.J.T.M. Geerards (voorzitter toetsing)

ing. H.J. Horlings

mr. J.W. Kroon (voorzitter richtlijnen)

ing. J.G. Westerhoven

drs. J. van der Winden

Secretaris van de werkgroep: drs. E. Haan (richtlijnenadvies), drs. M. Odijk (toetsing).

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20010504	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Noord	Groningen	20010529
2.	20010501	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB)	Amersfoort	20010529

Tevens is binnengekomen een verslag van de openbare zitting die is gehouden in Lemmer